

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ**

На правах рукопису

УДК: 338.48-44 (623.817)

ЗАМКОВИЙ ТУРИЗМ ГАЛИЧИНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Галузь знань   **10 – Природничі науки**
Спеціальність   **106 – Географія**
Освітня програма   **Економічна географія**

Кваліфікаційна робота бакалавра
студентки 4 курсу
освітнього рівня бакалавр
Матвєєвої Єлизавети Олегівни

Науковий керівник:
Гринюк Олег Юрійович
к. геогр. н, доцент

КИЇВ – 2025

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ	5
1.1. Стан вивченості замкового туризму	5
1.2. Поняття «замковий туризм» та класифікація замків України	9
1.3. Вплив замкового туризму на охорону та відновлення історичних пам'яток	12
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ ГАЛИЧИНИ	18
2.1. Аналіз замкової спадщини Галичини	18
2.2. Аналіз туристичних маршрутів Галичини	22
2.3. Конкуレントноспроможність Галичини в розвитку замкового туризму	26
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ ГАЛИЧИНИ	30
3.1. Авторський туристичний маршрут замками Галичини	30
3.2. Маркетингові стратегії для популяризації замків Галичини	34
3.3. Перспективи розвитку замкового туризму в Галичині	38
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	49

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку туризму в Україні тісно пов'язаний з підвищенням інтересу до культурно-історичної спадщини країни і одним з найперспективніших видів туризму є замковий. Галичина – це найбагатший за кількістю старовинних замків та фортець регіон України. Однак, незважаючи на значну кількість туристичних ресурсів, замковий туризм залишається нестабільною та недоглянутою нішою, яка має неабиякий потенціал. Багато пам'яток архітектури перебувають у занедбаному стані, що потребує розробки ефективних стратегій їх реставрації, охорони та використання в туристичній сфері.

Мета бакалаврської роботи полягає в аналізі сучасного стану замкового туризму Галичини та визначення перспектив його розвитку з урахуванням історико-культурного потенціалу регіону. Для досягнення поставленої мети слід виконати **наступні завдання:**

- проаналізувати джерельну базу замкового туризму;
- розкрити сутність та роль замкового туризму для регіонального розвитку туристичної сфери;
- дослідити стан та атрактивність наявних туристичних ресурсів Галичини;
- проаналізувати розвиток замкового туризму на Галичині;
- проаналізувати популярні туристичні маршрути Галичини;
- провести SWOT-аналіз розвитку замкового туризму на Галичині;
- виявити основні проблеми, які перешкоджають розвитку замкового туризму на Галичині;
- визначити перспективи розвитку замкового туризму Галичини.

Об'єкт дослідження є територія історико-географічного регіону Галичина, а **предметом дослідження** – аналіз стану замкового туризму Галичини та визначення шляхів його популяризації.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи, такі як метод аналізу та синтезу, історичний підхід, картографічний метод,

методи статистичного узагальнення та системного підходу. Застосування цих методів дозволило комплексно дослідити об'єкт вивчення, виявити сучасний стан замкового туризму в Галичині, визначити його потенціал і перспективи розвитку. Теоретико-методологічною базою слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань туризму, культурної спадщини, охорони історико-архітектурних пам'яток, а також розвитку територій. Серед ключових джерел, що були використані під час написання роботи, варто виділити праці таких науковців, як М. Рутинський, О. Лесик, О. Мацюк, J. Péterfi, В. Даниленко-Кульчицька, Н. Паньків.

Структурно робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ

1.1. Стан дослідження замкового туризму

Питання розвитку замкового туризму є предметом наукових досліджень як і в Україні, так і у всьому світі. У працях дослідників розглядаються різні аспекти замкового туризму, наприклад краєзнавчий, історичний чи архітектурний. Дослідження цієї тематики охоплює широкий спектр літератури, що включає наукові праці, статистичні звіти, нормативно-правові акти, інформаційно-туристичні ресурси, картографічні ресурси.

Проблема використання замкових комплексів України в туристичній сфері недостатньо вивчена та висвітлена у вітчизняній науковій літературі. Дослідженнями в цій галузі займалися такі українські дослідники, як І. Бутирська, В. Кифяк, М. Мальська, Т. Ореховська, В. Федорченко, О. Школа. Економічні аспекти туристичного краєзнавства розглядали у своїх роботах Ю. Зінько, О. Любінцева, В. Петранівський, М. Рутинський. Замкові комплекси як об'єкти проведення туризму описані лише в обмеженій кількості публікацій, серед яких варто відзначити дослідження М. Рутинського щодо перспектив відродження фортифікаційних споруд у даній сфері. Водночас питання розвитку готельно-ресторанного бізнесу в контексті замкового туризму, залучення інвестицій з урахуванням європейського досвіду та особливостей українського туристичного ринку, здебільшого залишаються поза увагою вітчизняних вчених [8].

Туристично-краєзнавчу класифікацію замків України здійснив О. Лесик у своїй книзі «Замки та монастирі України». Автор здійснив ґрунтовне дослідження історичних оборонних та сакральних комплексів, аналізуючи їхню архітектурну та культурну спадщину. Також О. Лесик розглянув особливості фортифікаційних споруд, їхню роль у розвитку територій та можливості використання в туристичній діяльності. Значна увага приділена стану збереженості пам'яток, реставраційним процесам та перспективам їхнього залучення до туристичних маршрутів. Його

праця є цінним джерелом для аналізу потенціалу замкового туризму на Галичині, адже містить детальний опис об'єктів, історичні довідки та рекомендації щодо їх популяризації [8].

У другій половині XIX ст. історик А. Чаловський провів дослідження замків Галичини, задля якого використав архівні матеріали про споруди. У його праці окрім описів замків, також використані рисунки і плани. До твору увійшли описи замків у Бережанах, Добромилі, Пньові, Збаражі, Старому Селі, Тереховлі, Кудринцях, Чорткові, Галичі тощо. Окрім цього, у Львівській бібліотеці НАН зберігається багато інвентарних описів А. Чаловського, датованих XVII – XIX ст., де він зібрав матеріал про функціонування, зруйнування та реконструкції замків та оборонних монастирів Галичини [40].

Однією з фундаментальних праць у цій тематиці є монографія О. Мацюка «Замки і фортеці Західної України», у якій подано детальний історичний опис замкових комплексів регіону. Видання містить багатий ілюстративний матеріал, що дозволяє простежити розвиток та видозмінення фортифікаційних споруд Галичини та їхній сучасний стан. У книзі також розглянуто роль замків у формуванні туристичних маршрутів та їхню культурну цінність, що є цінним матеріалом для формування стратегій розвитку замкового туризму. Також О. Мацюк є засновником Товариства прихильників замків та палаців, що було створено у 80-тих роках минулого століття [26].

Широкий географічний огляд замкових комплексів України представлений у навчальному посібнику М. Рутинського «Замковий туризм в Україні». Автор аналізує розташування фортифікаційних пам'яток, їхню архітектурну унікальність та потенціал використання в туристичних цілях. Окрему увагу приділено проблемам збереження замкових об'єктів, механізмам їх інтеграції у туристичну індустрію та перспективам відродження історико-культурного туризму в Україні [40].

Микола Бевз, віце-президент Товариства прихильників фортець і палаців та Українського комітету ІКОМОС, є автором численних досліджень, присвячених збереженню архітектурної та містобудівної спадщини України, зокрема історичних

міст Західної України. Він розглядає питання їхньої еволюції, типології, планування. Його роботи включають розробку генерального плану заповідника «Княжий Белз» і містобудівного комплексу історичного центру Жовкви, а також проекти для інших населених пунктів Львівщини [29].

З більш новітніх праць хотілося би виділити статтю В. Даниленко-Кульчицької «Розвиток замкового туризму в Україні: застосування європейського досвіду», у якій розглядається застосування європейського досвіду розвитку цієї туристичної галузі. Авторка аналізує успішні практики країн ЄС та пропонує шляхи їх адаптації до українських реалій. Особливу увагу приділено питанню фінансування реставрації замків, залученню приватних інвесторів та створенню туристичних кластерів на основі історичних об'єктів [13].

Дані про туристичні потоки, податкові надходження від туризму по регіонах України демонструються у звітах Державного агентства розвитку туризму України. Аналітичні матеріали Української асоціації туристичних операторів «АІТО UKRAINE» надають відомості про проекти щодо розвитку внутрішнього туризму в Україні.

Правове регулювання туристичної галузі в Україні визначається Законом України «Про туризм». Однак, в чинному законодавстві замковий туризм не виділено як окремий напрям. Закон містить загальні положення про культурно-пізнавальний туризм, до якого належать подорожі з метою ознайомлення з історико-культурною спадщиною. Тому, нормативно-правову базу дослідження представляє собою Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р. № 1805-ІІІ, який визначає правові засади збереження та використання замків. У першій статті закону України затверджені дані історико-культурні терміни: культурна спадщина, об'єкт культурної спадщини, нерухомий об'єкт культурної спадщини, рухомі предмети пов'язані з нерухомими об'єктами культурної спадщини, пам'ятка культурної спадщини (далі - пам'ятка), охорона культурної спадщини, реставрація, об'єкт всесвітньої спадщини тощо [38].

Документ «Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» є не менш важливим для виконання мого дослідження, адже в ньому містяться

заходи, спрямовані на збереження та популяризацію культурної спадщини, зокрема історичних пам'яток, до яких належать і замкові комплекси. Окрім цього, реалізація положень з «Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» може сприяти покращенню стану замкових об'єктів, їхньому включенню до національних та міжнародних туристичних маршрутів, а також формуванню позитивного іміджу України як привабливого напрямку для культурно-пізнавального туризму. Також, я матиму змогу проаналізувати виконання запропонованих заходів та дотримання їх вимог.

Європейський досвід у розвитку замкового туризму є цінним та повчальним для України. Стаття «Between Authenticity of Walls and Authenticity of Tourists' Experiences: The Tale of Three Polish Castles (Між автентичністю стін і автентичністю досвіду туриста: історія трьох польських замків)» авторів Żemła, Michał та Matylda Siwek є важливим джерелом для порівняльного аналізу стану та розвитку замкового туризму в Україні та Європі, зокрема на прикладі Польщі. У праці розглядаються два підходи збереження та використання історичних пам'яток, «трансформація» трьох польських замків, їхнє фінансування, управління та маркетингові стратегії, що буде в нагоді для прикладу просування замків Галичини. Також у статті описується використання сучасних технологій у популяризації культурних пам'яток, зокрема віртуальні тури, специфічні мобільні додатки, що залучають туристів. Аналіз статті дозволить оцінити можливості адаптації даних практик в Україні [5].

Дослідження угорської науковиці Judit Péterfi «The adaptive reuse of castles in tourism and settlement development – Primary impact assessment of Somogy County's castle hotels, Hungary (Адаптивне використання замків у туризмі та розвитку населених пунктів – первинна оцінка впливу замків-готелів в окрузі Шомодь, Угорщина)» є цінним джерелом для моєї роботи, оскільки воно аналізує адаптивне використання замків у туризмі та його вплив на розвиток територій [2].

1.2. Поняття «замковий туризм» та класифікація замків України

Упродовж останніх десятиліть у Європі почав активно розвиватися замковий туризм, який є одним із пріоритетних видів розвитку туризму в Україні. Він залучає не тільки внутрішніх туристів, але і іноземних, які хочуть поринути у Середньовіччя та історію.

Загалом, замковий туризм – це один з різновидів історико-культурного туризму, який передбачає відвідування оборонних та фортифікаційних споруд, ключовими з яких є замки та палаци. Розвиток замкового туризму має важливе значення, адже за допомогою відвідування історико-культурної архітектури України, підвищиться рівень обізнаності населення в історії країни та народу. У Європі замки є основним джерелом доходів для багатьох міст та селищ. Окрім цього, замки, що залучені до туристичної діяльності, мають шанс на «продовження їх життя», а тобто своєчасну реставрацію. Для глибшого занурення у сутність замкового туризму, спершу треба розібратися, що означає саме поняття «замок» та що до нього відноситься [13].

Якщо посилається на значення «замку» Оксфордського словнику, то він визначає його, як: «... укріплення, що захищає місто чи регіон; резиденція середньовічного феодала». Окрім оборонного значення замки поєднували в собі і житлове призначення. Вони мали захищати цілі села чи поселення від загарбницьких нападів, або сім'ю власника замку. У період пізнього середньовіччя захисну функцію виконували навіть монастирі та церкви. Вже починаючи з XVI ст. на місцях давньоруських городищ і оборонних дворів почали будуватися нові бастіонні муровані замки. Однак з винаходом порохової зброї оборонне значення замків втратило свою суть, тому у подальшому вони слугували резиденціями вельможних родин. Отже, багатозначність слова "замок" зумовлена складністю та багатогранністю цього явища. «Замок» являє собою не тільки місце проживання королівських чи князівських родин, але і споруду, що використовувалась виключно задля оборони. Усі його характеристики доповнюють одна одну. [13; 26].

Найбільше замків у світі розташовано у Європі. За чисельністю об'єктів замкового туризму перше місце займає Німеччина, саме там розташовано близько 25 тисяч споруд даного типу. Спираючись на дані Міністерства культури й інформаційної політики України, в країні станом на 2021 рік залишилось близько 150 замків та палаців, які повністю чи частково збереглися. На жаль, від більшості старовинних фортець і замків в Україні нічого не залишилось окрім валів, топонімічних назв та історій, які допомогли встановити відомості про них. Так як за часів Київської Русі та Галицько-Волинського князівства всі оборонні споруди були переважно виконані з дерева, вони не змогли зберегтися до нашого часу. У загальному, на території нашої країни були виявлені такі види фортифікаційних споруд, як: міста-фортеці, замки, церкви, оборонні монастирі, сторожові вежі, оборонні дзвіниці та військові табори. Їх найбільша кількість була виявлена на території Західної України. Всього у регіоні налічується 87 замків, стан більшості з яких визначено критичним. На разі, найприбутковішим маршрутом замками України є «Золота підкова Львівщини» - туристичний маршрут замками Львівщини, який є популярним не тільки серед вітчизняних туристів, але й серед закордонних [17; 26; 40;].

Вітчизняні вчені мають різні підходи щодо класифікації замків. Як вже згадувалося в раніше, О. Лесик представив туристично-краєзнавчу класифікацію замків та монастирів України, тобто їх придатність для розміщення в них закладів відпочинку та туризму. Поділ на групи здійснювався з урахуванням історичної цінності споруд, їх архітектурних особливостей та стану, пристосованості до сучасних реалій. Отже, О. Лесик класифікував замки та монастирі на 4 оборонно-функціональні класи:

- **Клас А.** Замки і фортеці, придатні для використання під історико-архітектурні заповідники та музеї.
- **Клас Б.** Замки і фортеці, придатні для використання під заклади відпочинку й туризму (тематичні готелі, лицарські ресторани, анімаційні театри-скансени).
- **Клас В.** Замки, фортеці і монастирі, придатні для часткового

туристично-краєзнавчого використання (з відведенням окремих приміщень під міні-готелі чи таверни) [34].

- **Клас Г.** Замки і фортеці, туристично-краєзнавче впорядкування яких сприяє їх фізичному збереженню й охороні історичного ландшафту.

Якщо розглядати класифікацію оборонних споруд України за О. Мацюком, то він виділяв такі типи:

- давньоруські укріплені городи;
- міста-фортеці;
- замки;
- оборонні монастирі;
- церкви, костели, синагоги;
- військові укріплення;
- сторожеві вежі;
- оборонні дзвіниці [34].

Встановленням типологічного поділу замків також займалися в різний час український видатний архітектор та мистецтвознавець Ю. Нельговський, архітекторки О. Годованюк, Т. Трегубова та О. Пламеницька та інші. Якщо узагальнити всі класифікації подані авторами вище, то можна виділити такі типи оборонних замків в Україні:

- одно-баштові;
- баштово-стінові;
- бастейні;
- протобастіонні;
- бастіонні [16].

Замкові комплекси можна класифікувати за ступенем збереженості. За даною класифікацією виділяють: незруйновані, зруйновані та відновлені, а також зруйновані, які не піддавалися відновленню. Останні, своєю чергою, поділяються на руїни зі значними залишками, доступними для огляду, та повністю зруйновані, які не дозволяють відтворити план споруди й недоступні для туристів. За рівнем цінності замки можуть мати всесвітнє значення (як об'єкти, внесені до списку

ЮНЕСКО), європейське, загальнонаціональне (державне) або регіональне (обласне) значення. З точки зору архітектурного стилю замки поділяються за приналежністю до певної епохи, зокрема давньоруської, готичної, епохи ренесансу, бароко, тощо [49].

Окрім того, замки України поділяють і за хронологічною класифікацією, тобто за приналежністю до певної історичної доби. Отже, виділяють такі періоди, як:

- доба Київської Русі (800-1240 рр.);
- доба монголо-татарського, литовського, польського панувань (1240-1648 рр.);
- доба національно-визвольної війни та козацької держави (1648-1775 рр.);
- доба панування російської та Австро-угорської імперії (1775-1917 рр.).

Також, на думку Т. Шпараги та І. Ломачука доцільно розрізняти замки-фортеці та замки-палаці окремо, хоч і обидва замкові комплекси відносяться до оборонних споруд [49].

1.3. Вплив замкового туризму на охорону та відновлення історичних пам'яток

Не тільки для України але і для всього світу важливо зберегти історико-культурну спадщину, тому державна політика у цьому напрямі є важливою не тільки для культурної сфери, але й для туристичної. Однак, замки становлять не лише культурно-історичну цінність – вони є потужним мотиваційним фактором для туристів відвідати ту чи іншу місцевість. За допомогою залучення пам'яток культури, а зокрема замків до туристичної сфери вони мають шанс попередження повного свого знищення, втрати своїх унікальних особливостей. Окрім того, сільська місцевість на територіях якої знаходяться замки, має змогу розширити свій туристичний потенціал [14].

На світовому рівні охорона замкової спадщини здійснюється через комплекс заходів, що включають правовий захист, фінансування реставрації, міжнародну

співпрацю та розвиток сталого туризму. Значну роль у збереженні міжнародної культурної спадщини відіграє ЮНЕСКО – організація, діяльність якої спрямована на охорону об'єктів, що мають загальнолюдське значення. Саме організація ЮНЕСКО запровадила Список світової спадщини, до якого включають найцінніші культурні та природні пам'ятки світу. Україна стала членом ЮНЕСКО у 1954 році і відтоді ініціювала численні міжнародні проєкти та програми. Однією з таких ініціатив стало сприяння розробці та прийняттю у 1978 році Декларації про расу та расові упередження. Станом на 2023 рік до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО занесено 7 культурних і один природний об'єкт, розташовані на території України. Крім основного переліку, існує також попередній список номінантів, який містить значно більшу кількість об'єктів. Всього Список всесвітньої спадщини включає 1223 об'єкти, які є частиною культурної та природної спадщини, які Комітет вважає як з надзвичайною цінністю. До них належать 952 культурні, 231 природні та 40 змішаних об'єктів у 168 державах-учасницях. Станом на жовтень 2024 року 196 держав-учасниць ратифікували Конвенцію про всесвітню спадщину [4; 33].

Світові країни-лідери у сфері туризму отримують значні прибутки саме від вмілої експлуатації історико-культурних пам'яток. Одним з яскравих прикладів того, як замковий туризм сприяє збереженню та вчасній реставрації замків виступає їх використання як готелів або культурних центрів. Ця практика є надзвичайно популярною у Європі. На прикладі сусідської Угорщини розглянемо використання замків як готелів та можливі проблеми даної «перекваліфікації» замків. У дослідженні Judit Péterfi «The adaptive reuse of castles in tourism and settlement development – Primary impact assessment of Somogy County's castle hotels, Hungary (Адаптивне використання замків у туризмі та розвитку населених пунктів – первинна оцінка впливу замків-готелів в окрузі Шомодь, Угорщина)» вказано, що на сьогоднішній час, використання замків як об'єктів розміщення людей є актуальним, однак не всі замки готові до цього у силу своєї привабливості для сучасного суспільства: *«... використання замків як готелів є обґрунтованим рішенням, оскільки це сприяє розвитку туризму та населених пунктів у сільській*

місцевості, а також допомагає зберегти самі будівлі. Однак важливо відзначити, що «сьогоднішнє постмодерне суспільство є вибірковим, і тому не всі культурні чи спадкові ресурси є однаково привабливими» [2, с. 4].

На сьогоднішній день в Угорщині діє 70 замків-готелів, однак не всі з них можна віднести до цієї категорії, адже не існує загальної класифікації. Серед переваг використання замків, як готелів Judit Péterfi зазначає значний економічний вплив на місцеві громади, зокрема завдяки податковим надходженням до муніципальних бюджетів. Також вони створюють робочі місця, що допомагає утримувати населення в регіоні та стимулює економічну активність. Зарплати працівників залишаються в місцевій громаді, що додатково сприяє розвитку регіону не тільки в туристичній але й в економічній сфері. Крім економічного значення, замки мають важливе культурне значення, формуючи почуття місцевої ідентичності. Для багатьох мешканців замки є частиною їхнього життя, оскільки в минулому вони могли використовуватися як школи чи інші установи. Попри зміни власників і реконструкції, громади активно підтримують збереження цих будівель і пишаються ними. Окрім збереження архітектурної спадщини, власники замків також приділяють увагу охороні довкілля, що позитивно впливає на місцеву громаду [2].

Серед недоліків використання замків як готелів Judit Péterfi зазначає високу вартість утримання та реставрації, оскільки такі будівлі потребують значних інвестицій у ремонт, опалення, електрифікацію та підтримку архітектурної автентичності. Додатково ускладнює ситуацію те, що багато замків мають статус культурної спадщини, що обмежує можливості реконструкції та адаптації до сучасних готельних стандартів. Старовинні будівлі також мають обмеження щодо простору та сучасних зручностей. Встановлення сучасних комунікацій, ліфтів, систем кондиціонування або просторих ванних кімнат може бути складним завданням, оскільки це може зашкодити історичній цінності об'єкта. Додатково ускладнюють діяльність регуляторні та податкові обмеження, які у різних країнах можуть бути досить суворими щодо використання історичних будівель у комерційних цілях. Окрім цього старі споруди є більш вразливими до природних

та техногенних катастроф, таких як пожежі, надмірна вологість, цвіль або загальна деградація будівельних матеріалів. Готелі-замки передбачають і сезонність роботи, оскільки замки часто розташовані в сільській місцевості, вони можуть працювати лише в певні пори року. Існує і соціальний аспект: дорогі замкові готелі можуть викликати невдоволення серед місцевого населення, оскільки сприймаються як місця для еліти, що посилює соціальну нерівність у регіоні [2].

У статті Michał Żemła та Matylda Siwek «Between Authenticity of Walls and Authenticity of Tourists' Experiences: The Tale of Three Polish Castles (Між автентичністю стін і автентичністю досвіду туриста: історія трьох польських замків)» зазначено, що однією з негативних сторін залучення замків до туризму є втрата їх автентичності. Усі три замки, а саме Варшавський королівський замок, замок у Пщині та Боболицях є реконструйовані, що спотворює уявлення про їх автентичність у туристів, тому їх думки не є однозначними. Однак, з іншої сторони, реконструйовані замки та палаци навпаки завдяки цьому можуть отримувати більше уваги. Автори зазначають, що цікавість історією створення будівель чи артефактів виступають тією самою рушійною силою розвитку туризму у певних місцях. Саме тому «успішна реконструкція» також виступає частиною історії, яка зацікавлює та надихає туристів. Даний метод промоції замку можна розглянути на прикладі Боболіце, де у листівках та брошурах взагалі не приховується факт його сучасної перебудови і що замок не претендує на звання історичної споруди. Інформація містить цікаві факти про перебудову та подається з гордістю, що замку змогли дати «друге життя». Отже, можна дійти висновку, що втрата автентичності замків чи палаців заради розвитку туризму не завжди несе в собі негативні наслідки адже за допомогою реконструкцій та реставрацій вони мають змогу бути поміченими [5].

Замки активно використовуються в конференційному туризмі. У них проводяться різноманітні з'їзди, конференції, навчання. Окрім цього, замки та палаци виступають і важливими екскурсійними об'єктами під час конференційного туризму. Учасникам ділових конференцій презентуються не тільки відреставровані та реконструйовані замки, але й руїни чи частково зруйновані, занедбані об'єкти.

Це є чудовим методом залучення інвестицій та привертання уваги до об'єктів культурно-історичної спадщини та потенційних туристичних місць [17].

Фестивальний туризм та історичні реконструкції у замках мають значний вплив на їх збереження. Фестивалі, які проводяться на території фортець, привертають увагу до історичних об'єктів, забезпечують постійний потік відвідувачів і фінансування для підтримки реставраційних робіт. Прикладом позитивного впливу розвитку туризму на замок чи фортецю слугує Кам'янець-Подільська фортеця, у якій проводяться такі фестивалі, як «Форпост», «Porta Temporis», а також різні майстер-класи, екскурсії, завдяки яким місто та фортеця заохочує нових відвідувачів. Помітно, що за останні декілька років фортеця із звичайного замкового комплексу почала помітно «оживати» та перетворюватися на так званий «живий організм». Саме завдяки фестивалям історичних-реконструкцій фортеця отримала новий подих, своєчасний догляд та продовження життя в ній [17; 22].

Іноді замки стають об'єктами проведення екстремального туризму через свої історичні особливості та місце розташування. Наприклад, деякі замки пропонують туристам можливість досліджувати підземелля, старовинні фортеці, або брати участь в екстремальних активностях, таких як стрибки з висоти, спелеологічні експедиції або нічні екскурсії з елементами страшних історій. Прикладом вдалого провадження екстремального туризму у замках є Мошненський замок у Польщі. Він вважається досить незвичайним не тільки через свій вигляд, але й через свою візитівку – тематичний квест «Кімната таємниць». Раніше він був розвагою місцевого графа, але за допомогою інформації з архівів та народних переказів вдалося його відновити. Окрім цього, у замку існує екстремальних огляд пам'яток замку – підземних коридорів, раніше недоступних кімнат та склепу, що заохочує любителів поласкотати нерви, адже поєднує в собі страх та цікавість. А через легенду про «Білу даму» яка приходиться вночі, замок є надзвичайно популярним для нічних екскурсій. Тобто, екстремальний туризм у замках сприяє їхньому збереженню та розвитку, оскільки приваблює відвідувачів, які шукають унікальні враження. Наприклад, відновлення зазначеної вище «Кімнати таємниць» у

Мошненському замку стало можливо завдяки історичним дослідженням та інтересу туристів до легенд. Це демонструє, що інтеграція елементів екстриму допомагає не лише зберігати пам'ятки, а й розвивати їх як туристичні об'єкти [18].

За допомогою розвитку екологічного туризму прилежні території замків, а саме сади, парки, оранжереї мають змогу на постійний догляд та збереження. Прикладом вдалого впровадження екологічного туризму є замок Браніц з його прилеглим Браніц парком у місті Котбус, Німеччина. На території ландшафтного парку ростуть чи не мало рідкісних та екзотичних рослин. Туристи можуть насолоджуватися пішими прогулянками та екологічними стежками навколо замку, досліджувати природні території. Це дозволяє поєднувати історичну спадщину з екологічними аспектами, які сприяють збереженню навколишнього середовища. Такі екскурсії підвищують обізнаність про важливість охорони природи та підтримують сталий розвиток туризму.

Отже, для України досвід створення замків-готелів та залучення замків до суміжних видів туризму є надзвичайно важливим для популяризації культурної спадщини та відновлення, збереження пам'яток. Держава повинна звернути увагу на цей аспект, активно підтримувати реставрацію замків і замикання їх у сучасний туристичний контекст. Висвітлення історичних фактів та легенд, яких можна вдало знайти в історичних архівах сприятиме підвищенню цікавості серед населення та інвесторів.

РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ ГАЛИЧИНИ

2.1. Аналіз замкової спадщини Галичини

Галичина – це історико-географічний регіон, розташований на заході України, який охоплює території Львівської, Івано-Франківської та частково Тернопільської областей (див. Рис. 2.1). Упродовж століть цей край перебував у складі різних держав – Галицько-Волинського князівства, Польського королівства, Австро-Угорщини, що суттєво вплинуло на його культурний та архітектурний ландшафт. Галичина є одним із найбільш активних культурних осередків країни. Особливе місце у матеріальній спадщині Галичини посідають замки та фортифікаційні споруди, які не лише є свідченням буремної історії регіону, а й становлять вагомий складову туристичного потенціалу [11].

Рис. 2.1. Історико-географічні регіони України [15]

Занурюючись в історію, початок деградації замків та палаців Галичини припадає на кінець XVII ст. їх перебудовою. Найбільш сприятливий стан для розвитку туризму мають замки Львівщини: Олеський, Золочівський, Підгорецький,

Свіржський, Поморянський, Старосільський. Саме ці споруди входять до туристичного маршруту «Золота підкова Львівщини». Однак на території області знаходяться не менш дивовижні, але на жаль занедбані пам'ятки, що могли б мати надзвичайний потенціал. Городище «Стільське» є найдавнішою пам'яткою оборонної архітектури слов'ян на території Західної України, яке має вражаючі розміри – 250 га. Щільно заселеної території. Не менш унікальною є давньоруська наскельна фортеця Тустань у селі Урич. Місто Жовква виступає суцільною пам'яткою фортифікації – це місто фортеця, у якому знаходиться Жовківський замок, оборонний костел та рештки мурів. У місті Добромиль розташований родовий кам'яний Добромильський замок відомого солевара Станіслава Гербурта. До нашого часу на жаль збереглися тільки надбрамна башта та два фрагменти оборонних стін. Бродівський замок бастионного типу XVII ст. зведений за взірцями італійської та голландської систем оборонних споруд у однойменному місті Броди. На території замку зберігся бароковий палац Потоцьких та сам замок, які є в надзвичайно занедбаному стані. У радянські часи споруди використовувались як військовий об'єкт і завод автотранспорту [16; 40].

Важливою складовою потенціалу замкового туризму на території Львівської області є сакральна архітектура оборонного типу – церкви та каплиці, які виконували не лише релігійну, а й захисну функцію. Такі об'єкти, що поєднують фортифікаційні елементи з духовною спадщиною, зосереджені, зокрема, у наступних населених пунктах: Куликів, Дунаїв, Скелівка, Соколівка, м. Самбір та ін. Їх туристичний потенціал залишається значною мірою нереалізованим, хоча вони можуть стати важливою складовою тематичних маршрутів історико-культурного спрямування.

Чимало замків розташовано на території Івано-Франківської області, частина якої належить до Галичини. Осередком історії Галичини є місто Галич та його Галицький замок, який також називають Старостинським. Замок розташований на високому пагорбі «Замкова гора» або «Галич-гора». Його виникнення пов'язують із періодом середньовіччя, коли місто було важливим політичним і оборонним центром Галицько-Волинського князівства. Перші укріплення тут з'явилися ще в

князівські часи, але сучасного вигляду фортеця набула в XV–XVII століттях. Замок неодноразово перебудовували після ворожих нападів. Він виконував оборонну функцію та контролював переправу через річку. До сьогодні збереглися фрагменти мурів, бастіони й частина вежі. З вершини замкової гори відкривається панорама на долину Дністра та стародавній Галич [40].

Пнівський замок XVI–XVII століття розташований у селі Пнів біля міста Надвірна на пагорбі над річкою Бистриця Надвірнянська. Його вважають осередком виникнення сучасної Надвірної. Замок належав роду Куропатів – магнатам румунського походження на службі у польських королів. Архітектурно він є неправильним п'ятикутником із шістьма наріжними баштами, збереглися двоярусні оборонні мури з бійницями для гармат і вогнепальної зброї. Незважаючи на часткову руйнацію, залишки підземель і стін добре збереглися, а його повна реконструкція можлива і має високий туристичний потенціал [40].

Чернелецький замок XVII століття бастіонного типу був зведений для оборони східного кордону Галичини від турецьких нападів. Замок займає площу 2,5 га, має квадратну форму і оточений земляними насипами та старим яблуневим садом. Мури з товщиною 2 метри та висотою 6 метрів зміцнювались чотирма бастіонами. Палац, що прибудований до західної куртини, має одноповерхову квадратну вежу з арковою в'їзною брамою. Під замком пролягав підземний хід до Домініканського костелу, а також система лабіринтів для евакуації в разі облоги. На жаль, до нашого часу від замку збереглися лише декілька твердинь, незважаючи на це, він є популярним серед туристів, зокрема через свою захоплюючу браму [40].

Не менш цікавим об'єктом є башта Раковецького замку, розташована всього за 14 кілометрів на захід від Чернелецького замку. За стилістикою будівництва, схожою з вежами XIV століття у Болеславці (Польща), археологи датують його будівництво до періоду Середньовіччя – XIV – початку XV століття. Розташування замку обрали завдяки природному джерелу з питною водою, яке й досі функціонує у північній частині двору. Башта замку сягає понад 20 метрів заввишки та стоїть на луці каньйону Дністра, що створює неповторний краєвид, який і приваблює туристів з околиць [40].

Замки Тернопільської області становлять важливу частину історико-архітектурної спадщини регіону та відіграють суттєву роль у вивченні оборонного зодчества Галичини. Бережанський замок, збудований у 1554 році Миколаєм Синявським, є визначною пам'яткою оборонної архітектури епохи ренесансу. Замок витримував численні облоги, але зазнав численних руйнувань під час Першої світової війни та на жаль, більше не відновлювався. Проте, замок відомий своїм костелом, у якому знаходиться усипальниця Синявських [26].

Не менш важливим, але зруйнованим та забутим є Бучацький замок, розташований у місті Бучач. Зведений у XIV-XV ст. на високому пагорбі над Стрипою, включав у себе вежі, бастіони та житлові споруди. На сьогоднішній день він перебуває у руйнівному стані. Вишневецький палац, розташований у смт Вишнівець на Тернопільщині, є яскравим прикладом палацово-паркової архітектури XVIII століття. Комплекс має значну історичну цінність, однак потребує подальших реставраційних робіт та розвитку туристичної інфраструктури для повноцінного функціонування як туристичного об'єкта. [26; 40].

Збаразький замок збудований у 1631 році князями Збаразькими. Замок відзначається поєднанням оборонної функції ренесансною архітектурою та має важливе історичне значення в контексті національно-визвольної війни. Саме Збаразький замок є основою заповідника «Замки Тернопілля» та являється визначним музеєм, експозиція якого складається з одинадцяти тисяч експонатів [27; 40].

Старий замок у місті Тернопіль побудований 1548 року є важливою туристичною пам'яткою міста. Замок створений у стилі ренесанс, був значно пошкоджений у часи Першої світової, а згодом і в часи Другої світової війни. На початку 1950-х років було відновлено палац замку – оригінальній частині якого це його фундамент. На сьогоднішній день палац функціонує як зал для спортивних секцій, однак можна відвідати невелику екскурсію у підземеллі. Хоча замок є символом міста Тернопіль, він вимагає належної уваги від міського врядування, адже через прибудовані ресторани та відсутність музею і реставрацій він втрачає свою культурну цінність [43].

У 2008 році відповідно до урядового розпорядження до складу державного заповідника «Замки Тернопілля» було включено низку замків, серед яких пам'ятки архітектури у Теробовлі, Микулинцях, Золотому Потоці, Підзамочку, селі Язловець, Скалі-Подільському та Кривчому. У 2009 році до переліку додали також замок у Чорткові. Замки охоплюють період від XIII до XVII століття та мають важливе значення для збереження історико-культурної спадщини регіону [37].

Замки Галичини є важливими культурними та історичними пам'ятками, що відображають багатство оборонної архітектури регіону та сприяють збереженню місцевої культури. Регіон має достатню кількість споруд, які можуть стати майбутніми центрами туризму, однак стан більшості є занедбаним. Подальше вивчення та популяризація замкової спадщини Галичини сприяє підвищенню їхньої туристичної привабливості й надає їм національне визнання та увагу, яку вони потребують.

2.2. Аналіз туристичних маршрутів Галичини

Україна тільки-но починала приваблювати міжнародних туристів перед початком повномасштабної війни росії проти України. Війна внесла значні корективи в українську сферу туризму, зменшивши туристичні потоки та надходження. Проте, незважаючи на складну ситуацію в нашій країні, з 2023 року почав набирати оберти внутрішній туризм на відносно безпечних територіях, а саме на заході України. Туроператори вирішили активно використати дану тенденцію, та пропонують безліч унікальних туристичних маршрутів, зокрема Галичиною [32].

Тільки на території Львівської області діє близько 150 туристичних маршрутів різних видів. Здебільшого це традиційні маршрути, основою яких є відвідування історичних міст та поселень, духовних та культурних пам'яток, зокрема замків та палаців. Найпопулярнішим туристичним маршрутом фортифікаційними спорудами області є «Золота Підкова Львівщини» – автобусний

маршрут довжиною 238 км. Свою назву він отримав через те, що географічне розташування замків нагадує підкову (див. Рис. 2.2). Маршрут включає відвідування 12 замків та одного палацу. Всього впродовж маршруту туристи мають змогу відвідати 29 об'єктів фортифікаційної спадщини Львівщини різних видів, таких як: оборонні монастирі, оборонні костели, оборонні двори, міста-фортеці, оборонні синагоги, церкви, сигнальні вежі та городища [26; 31].

Рис. 2.2. Маршрут-картосхема «Золота Підкова Львівщини» [20]

Загалом можна сказати, що найбільш відвідувані замки Львівщини формують основу популярних туристичних маршрутів. Туроператор «Відвідай» пропонує туристам одноденну екскурсію перлинами «Золотої Підкови», а саме маршрут «Замок Львівщини + Замок Мушкетерів» у програмі якого зазначено, що всього за 499 грн туристи відвідують 4 мальовничі замки: Свірзький, Золочівський, Підгорецький та Олеський. Також туроператор пропонує наступні екскурсії, що включають до програми вище перераховані замки: «Новорічні пригоди у місті Лева + замки Львівщини», тур «Місто Лева + замки Золотої Підкови».

У своїй праці «Замки і фортеці Західної України» О. Мацюк створив автобусний тур «По Жовківщині» довжиною 102 км. Головною atrakцією маршруту виступає місто Жовква – муроване місто-фортеця з однойменним замком та не менш цікавими оборонними костелом. Туристичні оператори пропонують тури до самого міста, маршрути районом на жаль відсутні [26].

Та ж сама тенденція притаманна і Тернопільській області – до туристичних маршрутів здебільшого входять тільки найбільш відвідувані замки – Збараський та Вишнівецький. Туроператор «Відвідай» пропонує тури і Тернопільською областю, наприклад «Збараж, Тернопіль, Вишнівець + лавандове поле» – маршрут, що передбачає відвідування Збараського, Тернопільського та Вишнівецького замку. Упродовж туру «4 замки, казкова Теревовля та Камертон» туристи мають змогу відвідати замок у Збаражі, прогулятися біля Старого замку у Тернополі, відвідати замки у Теревовлі та Микулинцях. Також авторські тури замками та фортецями Галичини пропонують туроператори «Молодіжний туризм» (наприклад «Замки Тернопілля», «Замками Львівщини»), «Пройди світ», туристична фірма «Тірас Тур», «Калина-тур», «Гальс-тур» тощо [44].

Основна увага туристичних маршрутів на Івано-Франківщині зосереджена переважно на гірськолижному відпочинку, еко- та сільському туризмі, а також паломницьких подорожах до духовних центрів, таких як Манявський скит. Проте, напрям замкового туризму на Івано-Франківщині залишається слаборозвиненим, незважаючи на наявність цінних об'єктів історико-архітектурної спадщини. У наявних турах областю замки не є основною тематикою – вони виконують другорядну роль. До прикладу, туроператор «Відвідай» у своєму турі «Сплав по Дністру і невідома Франківщина» окрім рафтингу пропонує відвідування руїн замку Маріямпіль та замку Раковець. У разі несприятливих умов туроператор пропонує доєднатися до іншого туру «Дністровський каньйон та таємниці Покуття» та переглянути руїни Чернелецького замку. На жаль, вище перераховані замки рідко включаються до туристичних маршрутів через свою занедбаність, відсутність туристичної інфраструктури, бренду. Чернелецький та Раковецький замок часто залишаються без належної повноцінної історичної інтерпретації.

Галицький замок є вагомим туристичним об'єктом Івано-Франківщини, однак туристичні тури до Галича не мають стабільної пропозиції на масовому ринку туризму. Більшість подорожей до Галича позиціонуються у межах екскурсій, орієнтованих на сакральну архітектуру(церкви, собори, музеї, заповідник «Давній Галич»). Сам Галицький замок часто є лише «фоном» до основного туристичного маршруту або частиною оглядових екскурсій самим містом.

У підсумку можна зазначити, що замковий туризм на Галичині загалом перебуває на периферії туристської уваги, попри значний потенціал та історичну цінність фортифікаційних споруд. Проаналізувавши туристичні маршрути можна побачити, що більшість екскурсій чи турів формуються навколо природних, етнографічних чи паломницьких об'єктів, при цьому залишаючи замки «у тіні», що пояснюється їх занедбаним станом і у результаті незацікавленістю в них широкою аудиторії. Все ж найпопулярнішим та єдиним офіційним туристичним замковим маршрутом являється «Золота Підкова Львівщини». Однак за результатами пошуку турів, всього декілька туроператорів пропонують повноцінний маршрут, більшість зосереджуються тільки на трьох головних та більш менш доглянутих атракціях: Золочівському, Олеському та Підгорецькому замку. Інші ж об'єкти або взагалі відсутні у маршрутах, або згадані епізодично, як до прикладу Чернелецький замок. У Тернопільській області тури зосереджені на замках заповіднику «Замки Тернопілля», але здебільшого маршрути здійснюються тільки до основних атракцій (Вишнівецький, Збаразький замок), що знову ж таки пояснюється занедбаністю інших об'єктів, наприклад Бережанський та Чортківський замок, від яких лишилися руїни.

Така ситуація свідчить про недостатню туристичну інтерпретацію, слабе просування цього сегмента ринку, відсутність належної туристичної інфраструктури та потребу у цілеспрямованій регіональній політиці розвитку замкових маршрутів як важливої складової культурної спадщини Галичини. Лише комплексний підхід дозволить перетворити поодинокі екскурсії на поодинокі тури, що розкриватимуть історико-культурне різноманіття оборонно-фортифікаційної спадщини Галичини.

2.3. Конкуентоспроможність Галичини в розвитку замкового туризму

Конкуентоспроможність Галичини в контексті розвитку замкового туризму визначається унікальним поєднанням історико-культурної спадщини, географічного розташування та потенціалу туристичної інфраструктури. Для ефективного використання туристичних ресурсів Галичини важливо оцінити слабкі та сильні сторони, зовнішні можливості та загрози, що впливають на розвиток замкового туризму у сучасних умовах.

Спершу, доцільно оцінити стан туристичної інфраструктури та доступності найпопулярніших галицьких замків для туристів. Золочівський замок загалом відповідає потребам сучасного туриста. Він має зручну транспортну доступність, адже окрім туристичних автобусів до Золочева курсують маршрутні автобуси зі Львову з інтервалом один на дві години. Також замок знаходиться у безпосередній близькості до інших популярних замків «Золотої Підкови» - Олеського та Підгорецького. Золочівський замок входить до складу Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького, на інтернет-сайті якого туристичні гіді та туристи мають змогу ознайомитися з інформацією про замок трьома мовами: українською, англійською та польською. Зокрема, представлені години роботи, ціни екскурсій та умови їх бронювання. Окрім української мови, у Золочівському замку пропонують екскурсії англійською мовою, що особливо актуально для залучення іноземних туристів. У замку дійсні постійні експозиції, є тематичні виставки та сувенірна крамниця. Біля замку є парковка для автомобілів та туристичних автобусів, у безпосередній близькості до замку знаходиться ресторан-готель «Золота Підкова». Суттєвим мінусом інфраструктури замку є повна відсутність інклюзивності. Дістатися замку для незрячих людей та людей на інвалідному кріслі без сторонньої допомоги є неможливим. Окрім того, відсутні інформаційні стенди дубльовані шрифтом Брайля з макетами об'єктів. На оглядовому майданчику розташовані ресторан, туалет та крамниця, які на жаль недоступні для осіб з інвалідністю [23; 25].

Олеський, Підгорецький та Жовківський замок також входять до складу Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького. Олеський замок вирізняється високим рівнем музейної інфраструктури – діють експозиції присвячені українському живопису, проводяться екскурсії. На сайті галереї вказано, що окрім української мови є екскурсія французькою мовою. Зі сторони іноземних туристів, значно краще була б наявність англійської екскурсії. Олеський замок як і Золочівський має хорошу транспортну доступність. На території парку знаходиться парк зі скульптурами. На жаль, відсутні конкретні дані щодо впровадження інклюзивних заходів у Олеському замку. Це свідчить про потребу в подальших дослідженнях та ініціативах, спрямованих на покращення доступності історичних об'єктів для всіх категорій відвідувачів [25].

Підгорецький замок вважається одним з найкрасивіших замків України, однак він потребує реставрації. Замок пропонує екскурсії для туристичних груп українською та іноземною мовою, однак не вказано якою саме. Також для туристів є пропозиція проведення майстер-класу або квесту. На території замку знаходяться кіоски з їжею, сама територія потребує реставрації як і будівля. Підгорецький замок має гарну транспортну доступність – курсують маршрутні таксі зі Львову або Золочева, для туристів на власному авто є стоянка, де також можуть зупинятися туристичні автобуси. Відсутня будь-яка інформація щодо доступності замку для осіб з інвалідністю, що може свідчити про її відсутність [25; 36].

Галицький замок розташований неподалік від Івано-Франківська, що забезпечує досить зручну транспортну доступність – до Галича можна дістатися залізницею або автомобілем, а звідти до замку курсує місцевий транспорт або доступна пішохідна дорога. Пам'ятка є частиною Національного заповідника «Давній Галич», і для туристів тут доступні екскурсії, що охоплюють історію княжого Галича, археологічні знахідки та панорамний огляд долини Дністра. На території наявні інформаційні стенди, проте бракує розвиненої інфраструктури для дозвілля чи харчування, що знижує комфортність тривалого перебування. Туристи можуть забронювати екскурсію в замок, проте експонатів небагато. Окрім того, починаючи з 2024 року на території замку проходять археологічні розкопки, про

які на жаль не вказано жодної інформації у самому замку, відсутні інформаційні стенди. У 2021 році генеральний директор національного заповідника «Давній Галич» розповів про два заплановані проекти для Галицького замку, а саме: відновлення внутрішньої частини замку і благоустрій та озеленення прилеглої території. Однак, станом на 2025 рік, відсутні публічні звіти або новини про завершення або активне продовження реставраційних робіт через брак фінансування. Замок не має доступної інфраструктури для людей з інвалідністю [10].

Одним із найпопулярніших замків Тернопільської області є Збараський. Він має вигідне транспортне положення, дістатися можна рейсовими автобусами з Тернополя. Замок входить до складу національного заповідника «Замки Тернопілля» і активно використовується як музейно-культурний простір. Для відвідувачів організуються різнопланові екскурсії, виставки. Туристична інфраструктура включає санітарні зони, точку продажу сувенірів, інформаційні матеріали. Впроваджуються інклюзивні рішення у рамках проекту «Доторкнись-Відчуй-Пізнай», зокрема полегшений вхід для осіб з інвалідністю, виготовлення інформаційних стендів шрифтом Брайля та буклети, мнемосхеми, тактильні путівники, що зробить замок одним із найбільш підготовлених до прийому різноманітних категорій туристів у регіоні [45].

Попри свою популярність та значимість, вище перераховані замки Галичини все ще потерпають від відсутності належної інфраструктури чи організаційних прогалин. Обмежена доступність для осіб з інвалідністю, нестача сервісів європейського рівня та слабка промоція знижують їхню повну туристичну конкурентоспроможність. Однак варто відмітити наявність 3Д туру у замках Львівської національної галереї мистецтв, Галицькому замку та замках заповіднику «Замки Тернопілля». Непопулярні замки, наприклад як Раковецький, Чернелецький чи Чортківський, не тільки не мають будь-якої туристичної інфраструктури – вони є майже зруйнованими та потерпають від «запущеності». Як вже було зазначено, вони не є основним об'єктом екскурсій, а тільки другорядною складовою. Але все ж, галицькі замки показують кращі результати,

аніж замки інших регіонів України, адже вони виграють своїм різноманіттям та кількістю, якою треба правильно користуватися місцевої владі. Проаналізувавши всю інформацію, було складено SWOT-аналіз замків Галичини.

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз конкурентоспроможності замків Галичини [складено автором]

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Велика кількість замків на порівняно невеликій території. - Високий культурно-історичний потенціал та унікальність архітектури. - Деякі замки активно функціонують як музеї та мають екскурсійне обслуговування. - Вигідне розташування в межах туристично активного регіону України. 	<ul style="list-style-type: none"> - Відсутність належної туристичної інфраструктури у більшості об'єктів. - Обмежена доступність для осіб з інвалідністю та відсутність інклюзивних рішень. - Нерівномірна популярність замків через їх стан. - Слабка промоція як на національному, так і міжнародному рівнях.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Розробка нових тематичних туристичних маршрутів та кластерів (замкові тури). - Залучення інвестицій, грантів та міжнародної допомоги для реставрації. - Подальша інтеграція з цифровими платформами (аудіогіди, онлайн-тури, AR/VR). - Включення замків до міжнародних (транскордонних) маршрутів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Подальша руйнація маловідомих замків через відсутність фінансування та охорони, руйнація через війну в Україні - Нестабільна політична та економічна ситуація в країні. - Відсутність системної державної політики щодо збереження об'єктів спадщини. - Конкуренція з іншими регіонами України та закордону.

Отже, згідно SWOT-аналізу галицькі замки мають високий культурний і туристичний потенціал, однак для повноцінного розкриття їхньої конкурентоспроможності потрібна системна робота над інфраструктурою, доступністю та промоцією. Кількість і різноманіття створюють сприятливі умови для розвитку замкового туризму, проте реалізувати ці можливості можливо лише за умови стратегічного підходу та належної підтримки з боку місцевої влади й інвесторів.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ ГАЛИЧИНИ

3.1. Авторський туристичний маршрут замками Галичини

На основі аналізу замкової спадщини Галичини, було створено авторський туристичний маршрут «Таємниці замків Галичини», який охоплює території Тернопільської, Івано-Франківської та Львівської областей. Метою туру є ознайомлення з історико-архітектурною спадщиною регіону, популяризація замкового туризму, формування культурної свідомості туристів. Маршрут має середній рівень складності, обслуговується комфортабельним автобусом розрахованим на 49 місць. Тур розрахований на 40 осіб та триває 5 днів та 4 ночі, включає повний пакет обслуговування, а саме проживання у готелях 2-3 зірки з сніданком, екскурсії з місцевими гідями до замків запланованих за маршрутом, туристичну страховку. Сезонно маршрут охоплює період від травня до вересня, через непристосованість деяких DEST 10 до відвідування поза сезоном. Цільовою аудиторією туру виступають зацікавлені в історії та архітектурі молодь та дорослі, шкільні та студентські групи. Маршрут починається з міста Збараж та закінчується у місті Львів, схема маршруту представлена на рис. 3.1.

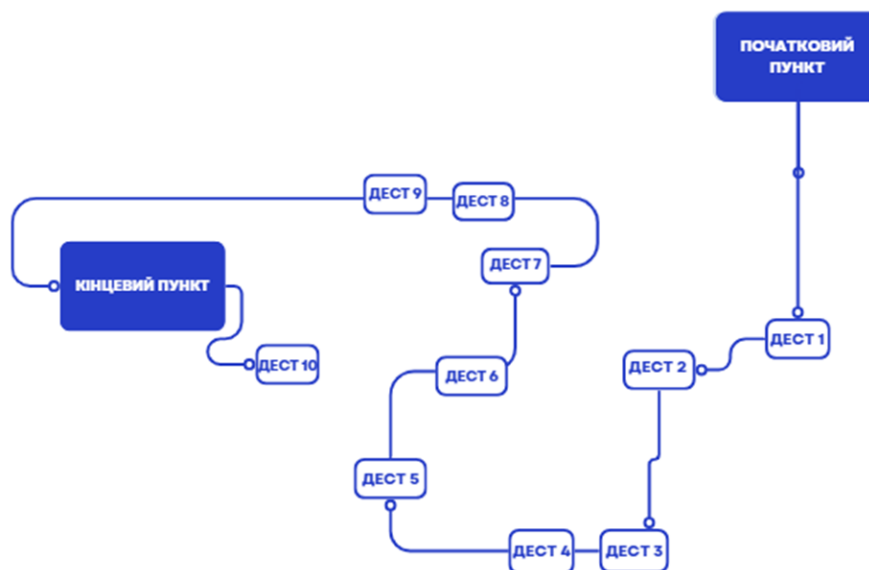

Рис. 3.1. Схема маршруту «Таємниці замків Галичини» [складено автором]

Загальна протяжність маршруту складає близько 600 км, та охоплює 12 наступних DESTИНАЦІЙ: Збараський замок – Чортківський замок – Буцацький замок – Чернелецький замок – Раковецький замок – Галицький замок – Бережанський замок – Золочівський замок – Підгорецький замок – Олеський замок – Кам'яний замок (Старосільський) – Палац Потоцьких. Найдовший переїзд за програмою становить 95,3 км від Збаражу до Чорткову. Найкоротшою відстанню між DESTИНАЦІЯМИ є 16,6 км між Підгірцями та селищем Олесько. Деталі маршруту представлені на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Картосхема маршруту «Темніці замків Галичини» [складено автором] Червоними стрілками на картосхемі позначено напрямок маршруту. Всі об'єкти маршруту пов'язані між собою наявними транспортними артеріями, що забезпечує зручність та безпеку подорожі.

Розроблено програму перебування туристів, включаючи час прибуття, екскурсійне обслуговування, харчування, розміщення у готелях та переїзди між DESTИНАЦІЯМИ (Додаток А). Перший день туру передбачає екскурсії Збараським, Чортківським та Буцацьким замком. Тобто передбачені два переїзди з міста Збараж до Чорткова тривалістю година тридцять три хвилини та з Чорткова до міста Бучач

тривалістю година сорок сім хвилин відповідно. Туристів розміщують у готелі «Мандри» у с. Підзамочок під Бучачем.

Другий день туру передбачає відвідування Чернелецького, Раковецького та Галицького замку. Переїзд від Бучача до селища Чернелиця триває півтори години, від Чернелиці до селища Раковець 46 хвилин, та від Раковця до Галича одну годину тридцять хвилин, що відповідає нормам тривалості переїзду на день. На ночівлю туристи розмістяться у готелі «Вежа Галич» у місті Галич.

Третій день передбачає відвідування Бережанського, Золочівського, Підгорецького та Олеського замків. Після виселення з готелю туристи вирушають до Бережанського замку. Переїзд триває 1 годину. Далі – переїзд до Золочева, який триває одну годину сім хвилин. Після обіду у Золочеві туристи відразу вирушають до Підгірців, переїзд триває 16 хвилин. Наступний переїзд до Олеська займає 15 хвилин, огляд замку триватиме одну годину з 16:15 до 17:15. Завершується день переїздом до Львова (1 год 12 хв), та поселенням в арт-готель «Пальма». Загальна тривалість переїздів у межах норми та триває 4 години 50 хвилин з дотриманням зупинок та паузами між ними.

Четвертий день є легким за навантаженням, адже передбачає здебільшого екскурсії по Львову та вільний відпочинок для туристів. Зранку туристи вирушають у Старе Село (переїзд тривалістю 40 хв) та після екскурсії Старосільським замком вирушають назад до Львову. За програмою туру передбачена екскурсія старовинним Львовом, екскурсія по палацу Потоцьких, обід у тематичному ресторані «Криївка» та вільний час на покупки та прогулянки. П'ятий день включає сніданок у готелі, виселення, збір групи та трансфер до залізничного вокзалу.

Для зручності та наочного уявлення про порядок переїздів, а також відведених екскурсій на кожен день, представлений графік руху по маршруту (табл. 3.1). Детальне ознайомлення з основними локаціями туру, які будуть відвідані в межах туру, надано у таблиці «Опис DESTИНАЦІЙ» (Додаток Б), що містить короткий огляд історії та значення кожного об'єкта. Ці дані допоможуть туристам краще зрозуміти культурну і історичну цінність замків та інших місць, включених у маршрут.

Таблиця 3.1

Графік руху по маршруту [Складено автором]

Дестинація	Дні			
	1	2	3	4
Дестинація 1	▪			
Дестинація 2	▪			
Дестинація 3	▪			
Дестинація 4		▪		
Дестинація 5		▪		
Дестинація 6		▪		
Дестинація 7			▪	
Дестинація 8			▪	
Дестинація 9			▪	
Дестинація 10			▪	
Дестинація 11				▪
Дестинація 12				▪

До вартості автобусного туру входить: трансфер туристів, проживання в готелях «Мандри», «Вежа Галич» та «Пальма» з включеним сніданком, екскурсії з місцевими гідями, туристичне страхування. Вхідні квитки до замків оплачуються окремо, в залежності від категорії (дорослий, дитина, студент, пенсіонер), сума передбачає орієнтовно 1000-1300 грн за особу. За маршрутом, для декотрих замків передбачається поділ туристичної групи на дві по 20 осіб та 2 гіда для кожної відповідно. Загальна вартість екскурсій включених до маршруту сягає 17000 грн для 40 осіб, або 425 грн на особу (Додаток В). Для замків, що мають вільний вхід, передбачається аудіопідсилення через велику кількість осіб у групі.

Підсумкова вартість туру для 40 осіб становить 123680 грн нетто, або 173152 грн брутто враховуючи націнку 40%. На одну особу участь у маршруті «Таємниці замків Галичини» коштує 4330 грн відповідно (Додаток Г).

Розроблений тур охоплює замкові пам'ятки Галичини та передбачає збалансоване поєднання пізнавального, культурного та відпочинкового компонентів. Кошторис складено з урахуванням реальних витрат і націнки для

прибутку туристичної фірми. Завдяки оптимальному співвідношенню вартості та наповнення програми, тур є привабливим для різних категорій туристів і має потенціал стати успішним комерційним продуктом на внутрішньому ринку

3.2. Маркетингові стратегії для популяризації замків Галичини

У сучасних умовах зростаючої конкуренції на туристичному ринку ефективний розвиток замкового туризму вимагає впровадження продуманої маркетингової стратегії. Галичина має значний потенціал для формування привабливого туристичного продукту, проте без системного просування ці об'єкти залишаються маловідомими для широкої аудиторії. Впровадження маркетингових стратегій на регіональному рівні сприяють збільшенню попиту й на супутні до замкового туризму туристичні послуги, а зокрема на інфраструктурні та сервісні компоненти туристичного обслуговування, що включають проживання, харчування, транспортування, організацію дозвілля, ремесла, сільське господарство, торгівлю. Отже, розвиток туризму сприяє і загальному розвитку економіки регіону [46].

Для підвищення туристичної привабливості замків Галичини доцільно застосовувати сучасні маркетингові стратегії, спрямовані на формування позитивного іміджу території. Найефективнішою формою впровадження маркетингових стратегій для регіону є адаптація маркетингових інструментів до локальних особливостей, історико-культурного контексту та потреб цільових груп споживачів, а саме формування туристичного бренду території. Брендинг туристичних дестинацій є ефективним інструментом управління, який активно впроваджується в багатьох регіонах України. У практиці вже можна спостерігати успішні приклади створення впізнаваних туристичних брендів як окремих міст, так і цілих областей. Для досягнення високої ефективності регіонального брендингу доцільно впроваджувати управлінські підходи, що охоплюють такі напрями:

розвиток туристичних кластерів та їх інтеграція в брендову політику регіону; активне залучення організацій управління дестинаціями (DMO) до реалізації маркетингових стратегій; посилене використання інструментів SMM для формування позитивного іміджу; впровадження сучасних технологій, таких як голограми чи доповнена реальність [12].

Застосування таких інструментів дозволить не лише ефективно позиціонувати замки Галичини на туристичному ринку, а й формувати стійкий інтерес до регіону як до комплексного туристичного замкового напрямку, що окрім того, сприятиме залученню інвестицій у розвиток інфраструктури та реставрацію об'єктів культурної спадщини. У таблиці 3.2 подано класифікацію інструментів маркетингу для туризму регіонального рівня.

Таблиця 3.2.

Інструменти маркетингу в туризмі на регіональному рівні [46, с. 373]

Інструмент просування	Дія
Створення вебсайту	Створення інформативної сторінки в мережі з фотознімками, відео, описом регіональних туристичних продуктів і послуг
Створення сторінок у соціальних мережах	Активне використання популярних онлайн-платформ для просування туристичних продуктів і послуг
Пошукова оптимізація	Оптимізація вебсайту для пошукових систем при пошуку споживачами інформації про туристичні ресурси регіону
Контент-маркетинг	Створення захоплюючих статей, блогів, відео, фотознімків, які дають уяву про культурні, історичні, природні особливості регіону
Геотаргетингова реклама	Використання інноваційних технологій геотаргетингу для показу реклами про туристичні продукти і послуги лише жителям визначеного регіону
Онлайн-рецензії і відгуки	Заохочення відвідувачів регіону залишати позитивні відгуки і рецензії на онлайн-платформах (карти, соціальні мережі)

У контексті розвитку замкового туризму в Галичині ці інструменти можуть мати практичне застосування. Наприклад, деякі замки «Золотої Підкови» входять до складу Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Г. Возницького та представлені на офіційному сайті самої галереї як окремі вкладки. Однак, доцільно створювати окремі інтернет сторінки у соціальних мережах та вебсайти для

кращого позиціонування об'єкта в пошукових системах, зручності для користувачів та туристів та оперативного оновлення інформації про виставки, екскурсії, події чи зміни у роботі. За допомогою сервісів інтернет-розсилок (наприклад, email-маркетингу) можливо підтримувати постійний зв'язок із цільовою аудиторією, оновлення у реальному часі. Для розміщення цікавого пізнавального контенту доцільно створювати сторінки в Instagram, Facebook та особливо у Tiktok – платформа, яка забезпечує найшвидше охоплення аудиторії завдяки вірусному поширенню контенту, що є перспективним і для просування замкових об'єктів. Наприклад, Підгорецький замок відомий своєю легендою про привида – молоду дружину літнього господаря замку, що можна було б ефективно використати для просування у Tiktok та клікбейтних заголовків. Клікбейт – це заголовок, що змушує читача натиснути на нього чи продовжити перехід по посиланню, що часто використовують для просування та реклами у соцмережах. Хоча це не завжди вважається етичним інструментом, однак у контексті привертання уваги за допомогою концептуальних містичних відео це може стати доречним варіантом просування та формування інтересу у різних категорій населення.

У контексті розвитку замкового туризму важливою передумовою ефективного функціонування є побудова довготривалих партнерських відносин між усіма учасниками туристичного процесу: державними структурами, туристичними операторами, власниками (чи адміністраторами) об'єктів культурної спадщини, а також локальними громадами. Така співпраця має базуватися на принципах маркетингу взаємодії (relationship marketing) – сучасної концепції, що орієнтована на формування і підтримку стабільних взаємовигідних відносин із партнерами по ланцюгу створення споживчої цінності. У сфері замкового туризму маркетинг взаємодії сприяє консолідації зусиль у напрямі просування туристичного продукту, розвитку інфраструктури, реалізації спільних інноваційних проєктів (наприклад, цифровізації замкових маршрутів або запуску AR-екскурсій), а також формує довіру між учасниками ринку.

Окрему увагу слід приділити рекламним кампаніям, що націлені на різні цільові групи, а саме на сім'ї, молодь, іноземців тощо. Наприклад, через проведення тематичних рекламних квестів чи «ночей у музеї» (досвід проведення яких є успішним у використанні промоцій замків у Європі) замки зможуть привернути увагу молоді, яка є однією з найактивніших і найперспективніших цільових груп у туризмі, орієнтованих на нові враження, емоції, інтерактивні формати дозвілля та елементи адреналіну. Саме такі аудиторії часто шукають незвичні події, нестандартні маршрути й атмосферні історичні локації, що дозволяють не лише дізнатися щось нове, а й пережити унікальний досвід. Окрім того, «ніч у музеї» можна перетворити не лише в екстремальний квест замками наповненими містичними історіями, але і у вишукане свято мистецтва, що практикує Потсдамський парк «Сан-сусі» у Німеччині. Щороку там проводиться «Ніч Потсдамського палацу», де гості мають змогу насолодитися вечірнім парком та замками, живою музикою та театральними виставами, світловими шоу та екскурсіями з гідами. Отже, подібні заходи не лише забезпечують емоційний контакт відвідувача з об'єктом спадщини, а й слугують ефективним інструментом маркетингу: вони значно підвищують упізнаваність локації, стимулюють повторні візити та поширення інформації в соціальних мережах [3].

Галичина потребує якісних маркетингових стратегій та плану їх реалізації, аби стати конкурентоспроможним регіоном не тільки України, але і Європи у сфері замкового туризму. Тільки за умови належного державного регулювання, проведення культурних реформ та створення сприятливого інституційного середовища можливо почати формувати оригінальний бренд Галичини у сфері замкового туризму, що ґрунтуватиметься не лише на історичній спадщині, але й на сучасному підході до її збереження, презентації та інтеграції у європейський туристичний простір. Проте перед початком процесу створення бренду регіону необхідно здійснити низку попередніх маркетингових кроків, зокрема: провести глибоке дослідження цільових аудиторій, сформувати чітку комунікаційну стратегію, розробити конкурентну пропозицію для туристів та визначити ключові «точки дотику» з потенційними відвідувачами. Особливу увагу слід приділити

обов'язковій участі місцевих громад у реалізації стратегій та проєктів, задля збереження автентичності фортифікаційних об'єктів Галичини. Лише після цього брендинг набуде стратегічної послідовності та матиме реальні шанси на ефективну реалізацію.

3.3. Перспективи розвитку замкового туризму в Галичині

На сьогоднішній день замковий туризм Галичини стикається з браком та нерозвиненістю системи інвестування. У радянські часи, більшість замків використовувалися не за призначенням, наприклад як: психдиспансери, склади, казарми, військові частини, дитячі інтернати, ПТУ та диспансери для хворих на туберкульоз. Таке функціональне перевантаження та нехтування культурною цінністю призвели до втрати первісного вигляду пам'яток, структурних пошкоджень і систематичного руйнування, що, своєю чергою, зумовило їхній нинішній стан – переважно занедбаний, із потребою в терміновій консервації та реставрації.

Чи мало замків Галичини у свій час отримали або затвердили кошти на реставрацію, однак через початок повномасштабної війни проти України, проєкти та кошти «заморозили». Причинами занедбаності галицьких замків на сьогоднішній час є:

- байдужість місцевої влади та населення до архітектурної спадщини регіону;
- використання деяких замків не за призначенням;
- недосконалість державної охорони історико-архітектурної спадщини;
- нагальна потреба консерваційно-реставраційних робіт;
- нестача виділених коштів та їх неправильне розподілення;
- слабкий розвиток туристичної інфраструктури;
- недостатнє висвітлення замків у інформаційному просторі;
- відсутність підтримки досліджень замків та фортець;

- атракційна непривабливість деяких об'єктів [42].

Географічне положення Галичини сприяє розвитку туризму, адже регіон розташований у близькості до кордону з ЄС, а саме з Польщею та Словаччиною, Румунією та Угорщиною. Зручне транспортне сполучення та транскордонне розташування роблять регіон доступним для іноземних туристів та може бути використаним у майбутньому для формування спільних туристичних маршрутів та проведення фестивалів. Туристи дедалі частіше шукають автентичний досвід, пов'язаний з локальною історією, легендами, архітектурою. За даними оцінки Європейського Союзу, культурний туризм становив 40% від загального європейського туризму, значна частка якого підлягає замковому туризму. За даними UNWTO інтерес до культурного туризму у ЄС буде тільки зростати та в майбутньому ця ніша стане одним з найважливіших ринків Європи. У цьому контексті розвиток замкового туризму в Галичині має особливу перспективу, адже Україна є країною-кандидатом на вступ до Європейського Союзу. Інтеграція у європейський туристичний простір відкриває нові можливості для транскордонного співробітництва, залучення інвестицій, а також для створення конкурентоспроможного туристичного бренду регіону [1].

Для подолання проблеми інвестування доцільним є запровадження фіксованої плати за використання історичних об'єктів у туристичних цілях. Це дозволило б забезпечити стабільне фінансування їх утримання, а в довгостроковій перспективі – перетворити пам'ятки на повноцінні туристичні комплекси. Водночас, для повноцінного розвитку галузі потрібне активне залучення приватного капіталу, оскільки державне фінансування часто є недостатнім. При цьому частка приватних інвестицій повинна складати щонайменше 70–80% від загального бюджету проєктів. Важливим кроком у цьому напрямку є створення прозорої системи розрахунку економічної окупності проєктів. Перспективним інструментом могло б стати врегулювання на законодавчому рівні умов продажу або передачі замкових об'єктів у довгострокову оренду бізнесу із зобов'язанням зберігати архітектурну автентичність. Ця практика широко використовується у Європі. Це дозволить перетворювати історичні споруди на готелі, туристичні

комплекси чи ресторани у стилістиці середньовіччя, тим самим підвищуючи інвестиційну привабливість регіону та створюючи унікальні туристичні продукти [8].

Важливу роль у популяризації замків може відігравати подієвий туризм. Проведення історичних реконструкцій, фестивалів у середньовічному стилі з тематичними ярмарками та культурних вечорів у стінах замків чи на їх території здатне оживити ці об'єкти й зробити їх привабливими для ширшої аудиторії. Галицькі замки могли б повторити успіх європейських замків у проведеннях ночей у музеї. Також варто зазначити можливість поєднання культурного та зеленого туризму. Чимало замків Галичини розташовані поруч із гірськими та лісовими масивами, або ж мають прилеглу паркову зону, що відкриває шлях до розвитку екотуризму: екологічних стежок, велосипедних прогулянок, кінних турів тощо.

Одним з перспективних напрямків розвитку туризму для галицьких замків є віртуальний. Даний вид туризму передбачає використання новітніх технологій для подорожей у віртуальному просторі. Окрім того, використання віртуальної та доповненої реальності, аудіогідів, готових маршрутів у мобільних додатках (наприклад як AllTrails) сприятиме зацікавленню молоді у замках та спрощенню пошуку інформації та маршрутів для туристів. Також за допомогою онлайн-промоції, яка не вимагає багато вкладень, навіть маловідомі або частково зруйновані пам'ятки можуть набути туристичної привабливості.

Отже, замковий туризм Галичини має перспективи не лише на внутрішньому туристичному ринку, але й на міжнародному, а саме європейському. Впровадження маркетингових стратегій та залучення держави до розвитку замкового туризму допоможе йому стати не лише важливим чинником збереження культурної спадщини, але й потужним драйвером соціально-економічного зростання регіону.

ВИСНОВКИ

Питання замкового туризму та фортифікаційної спадщини активно досліджується європейськими та вітчизняними вченими. У своїх працях дослідники розглядають різні аспекти замкового туризму, роль замкової спадщини у розвитку суміжних видів туризму, вирішення проблем з станом та просуванням, пропонують новітні маркетингові стратегії, порівнюють використання палаців як музеїв та як готелів. Вітчизняні ж вчені більше зацікавлені на висвітленні іншої сторони – а саме історичному описі, неналежному стану більшості замків України та відсутності їх залучення до туристичних та екскурсійних маршрутів. Українське Законодавство не передбачає виділення замкового туризму як окремого напрямку. Однак, Закон України «Про туризм» містить положення про культурно-пізнавальний туризм, до якого належать подорожі з метою ознайомлення з історико-культурною спадщиною.

Отже, замковий туризм є одним із різновидів історико-культурного туризму, який передбачає відвідування пам'яток оборонного та фортифікаційного значення, якими виступають замки та палаци. Найбільше палацово-замкових споруд у світі розташовано у Європі. На жаль, на території України збережено всього близько 150 твердинь, більшість з яких частково або повністю зруйновані. Їх найбільша частка розташована саме на заході України. Замки мають різне походження, від часів Київської Русі, Галицького князівства та Австрійського. Українські вчені мають різні класифікації оборонних пам'яток України, які деколи базуються на їх часовій епосі.

На світовій арені охорона замків здійснюється через різноманітні організації, що забезпечують фінансування, правовий захист, сталий розвиток, належну реставрацію. Окрім цього, інколи за допомогою залучення замків до різних видів туризму – культурного, подієвого чи екологічного, підвищується не лише їх привабливість для туристів. Використання замків як готелів, музеїв сприяє їх збереженню, гарантує стабільний нагляд та реставрацію, стабільне фінансування, що у свою чергу запобігає подальшій руйнації та занепаду.

Галичина має багату замкову спадщину. Саме територією Львівської області проходить найвідоміший замковий туристичний маршрут «Золота Підкова Львівщини». Проте, регіон має недостатньо розвинену туристичну інфраструктуру, що перешкоджає створенню нових маршрутів. Також вагомим чинником виступає і стан об'єктів – проаналізувавши замкову спадщину Галичини було виявлено, що більшість твердинь мають незадовільний стан, а їх роль у туристичних маршрутах є другорядною, або вони взагалі не включені до турів.

SWOT-аналіз конкурентоспроможності замкового туризму на Галичині показав, що попри велику кількість замків на території регіону, високий потенціал та вигідне географічне положення, індустрія потерпає від недостатнього рівня туристичної інфраструктури, низької доступності атракцій для осіб з інвалідністю, нерівномірної популярності об'єктів через їх стан, а також слабкої промоції як на національному, так і міжнародному рівнях. Через війну проти України замкам загрожує знищення пам'яток як наслідок військових дій, нестача фінансування через нестабільну політичну та економічну ситуацію в країні. Окрім того, однією із загроз є зростання конкурентоспроможності у регіоні з іншими туристичними напрямками. Водночас аналіз виявив і значні можливості для розвитку замкового туризму, серед яких – створення тематичних туристичних маршрутів, залучення інвестицій та грантових коштів для реставрації об'єктів, впровадження туристичних цифрових технологій, а також інтеграція замків до міжнародних туристичних мереж.

На основі аналізу туристичної спадщини регіону було представлено авторський туристичний маршрут «Таємниці замків Галичини» тривалістю 5 днів та 4 ночі. Тур передбачає огляд 12 DESTИНАЦІЙ та додаткову екскурсію старим Львовом. Об'єднання напівзруйнованих та туристично-привабливих пам'яток у межах одного маршруту дозволяє створити цілісну туристичну пропозицію, що поєднує історичну, архітектурну та краєзнавчу цінність. Тобто, маршрут сприяє популяризації маловідомих, але не менш значущих замків, дозволяє рівномірніше розподілити туристичні потоки, розширює географію відвідувань та стимулює економічну активність у прилеглих громадах. Також було представлено опис

дестинацій, запланованих маршрутом, детальну програму обслуговування туру та кошторис. Всього вартість участі у турі «Таємниці замків Галичини» становить 4330 грн на особу, що є вигідною пропозицією для подорожі з насиченою екскурсійною програмою.

Замковий туризм Галичини потребує впровадження дієвих маркетингових стратегій, а насамперед створення сильного туристичного бренду регіону як території історико-культурної спадщини з акцентом на унікальність замків. Окрім того, замковий туризм Галичини потребує активного просування у інтернет-середовищі орієнтованого на різні цільові категорії. Завдяки даним стратегіям та участі держави у підтримці історико-культурних об'єктів, Галичина може стати не тільки найперспективнішим туристичним регіоном у сфері замкового туризму в Україні, однак і вийти на європейський рівень. Важливою складовою такого успіху є також міжрегіональна та міжнародна співпраця, що сприятиме інтеграції замків Галичини до транскордонних туристичних маршрутів. Особливу увагу слід приділити залученню інвестицій та грантів, розвитку публічно-приватного партнерства, а також участі місцевих громад у збереженні та популяризації культурної спадщини. Поєднання даних заходів сприятиме перетворенню замкового туризму на Галичині на один із провідних видів туризму у регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. CORDIS - Forschungsergebnisse der EU. Kultur und das kulturelle Erbe durch inklusive und nachhaltige Entwicklung erhalten. URL: <https://cordis.europa.eu/article/id/449507-cultural-tourism/de> (дата звернення 18.05.2025).
2. Péterfi, J. The adaptive reuse of castles in tourism and settlement development – Primary impact assessment of Somogy County’s castle hotels, Hungary. Institute of Geography and Earth Sciences, Faculty of Science, University of Pécs, Hungary. (n.d.).
3. Potsdamer Schössernacht. Potsdam tanzt. URL: <https://www.potsdamer-schloessernacht.de/> (дата звернення 18.05.2025).
4. World Heritage List. URL: <https://whc.unesco.org/en/list> (дата звернення: 26.03.2025).
5. Żemła M., Siwek M. Between authenticity of walls and authenticity of tourists’ experiences: the tale of three Polish castles // Cogent Arts & Humanities. – 2020. – Vol. 7, No. 1. – Article 1763893. DOI: <https://doi:10.1080/23311983.2020.1763893> (дата звернення 03.03.2025).
6. Бережанський замок. URL: <https://images.app.goo.gl/nHiAkKwuTLfkT1Tf8> (дата звернення 02.05.2025).
7. Бучацький замок. URL: <https://images.app.goo.gl/DnhfBZ4EE4gD6gna9> (дата звернення 02.05.2025).
8. Василенко А. В., Василенко В. Ю., Діхтяренко О. В., Перепелиця А. С. Стан та перспективи використання замково-палацового комплексу України в туризмі // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2019. – Вип. 9. – С. 173–178.
9. Галицький замок. URL: <https://images.app.goo.gl/dyZEtKM7U48zeewk6> (дата звернення 02.05.2025).

10. Галицький замок: історія для мільйона туристів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3256153-galickij-zamok-istoria-dla-miljona-turistiv.html> (дата звернення 11.05.2025).
11. Галичина. URL: <https://www.ukrainer.net/regions/galychyna/> (дата звернення: 04.04.2025).
12. Головчук Ю. О. Інноваційні засади формування маркетингових стратегій регіонального розвитку туризму в умовах нестабільності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Головчук Юлія Олександрівна; Одес. нац. технол. ун-т. – Одеса, 2024. – 41 с
13. Даниленко-Кульчицька В. Розвиток замкового туризму в Україні: застосування європейського досвіду. Економіка та суспільство. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-72> (дата звернення 01.03.2025).
14. Дзюба І. Особливості функціонування та збереження замків та фортець Закарпатської області // Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: наук.-пед. журнал. – 2023. – Вип. 10. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
15. Етнографічні регіони України. Коли вони сформувалися та звідки пішли їхні назви. URL: https://uaua.top/wpcontent/uploads/2018/12/2203077_800x600_Ukrajina_Istoryko-geografichni-regiony.png (дата звернення: 04.04.2025).
16. Замки України: дослідження, збереження, використання: серія зб. наук. пр. / за заг. ред. О. Береговського (гол. ред.), к. і. н. С. Побуцького, д. архітектури М. Бевза, к. архітектури Р. Могитича, В. Дідуха, Л. Бойка та ін. – Галич; Київ, 2011. – 451 с.
17. Замки та палаци в туризмі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 28 листопада 2023 р.) – К.: ТОВ «Геопринт», 2023. – 208 с.
18. Замок 99-ти веж: як заробляє та залучає туристів один з найефектніших замків Польщі. URL: <https://vdalo.info/zamok-99-ti-vezh-yak-zaroblyaye-ta-zaluchaye-turistiv-odin-z-nayefektnishih-zamkiv-polshhi/> (дата звернення: 28.03.2025).
19. Збаразький замок. URL: <https://images.app.goo.gl/Zze1gsFhY7CybuNG8> (дата звернення 02.05.2025).

20. Золота Підкова Львівщини. Екскурсійний маршрут завдовжки у 238 км. URL: https://karpaty-ua.org.ua/images/dostoprim/zolota_pidkova/zolota_pidkova.jpg (Дата звернення 08.05.2025).
21. Золочівський замок. URL: <https://images.app.goo.gl/hLzD4QtGjEK5KojZ9> (дата звернення 02.05.2025).
22. Кам'янець-Подільський. Жива фортеця. URL: <https://www.ukrainer.net/kamyanets-podilska-fortetsya/> (дата звернення: 28.03.2025).
23. Кулиняк І. Я., Карий О. І., Прокопишин-Рашкевич Л. М., Огінок С. В., Бондаренко Ю. Г. Європейський досвід популяризації історичної спадщини та культурного туризму: навчальний посібник. – Львів: Растр-7, 2023. – 254 с.
24. Львівська асоціація розвитку туризму. Музей-заповідник Золочівський замок. URL: <https://art.lviv.ua/pl/objects/zolochivskyi-zamok> (дата звернення 11.05.2025).
25. Львівська національна академія мистецтв імені Б. Г. Возницького. URL: <https://lvivgallery.org.ua/museums/muzey-zapovidnyk-zolochivskyy-zamok> (дата звернення 11.05.2025).
26. Мацюк О. Я. Замки і фортеці Західної України. Історичні мандрівки. Художнє оформлення Івана Плєсканка. – Львів: Центр Європи, 2005. – 192 с., видання 2-е виправлене та доповнене
27. Національний заповідник "Замки Тернопілля". URL: <https://drymba.com/uk/1039386-natsionalnyy-zapovidnyk-zamky-ternopillya> (дата звернення: 06.05.2025).
28. Олеський замок. URL: <https://images.app.goo.gl/JhSFWQ9ns47R1v9o8> (дата звернення 02.05.2025).
29. Омельчук Б. Збереження та використання замків Західної України: історичний та економічний аспект // Scientific Notes of Lviv University of Business and Law. – 2019. – Vol. 21 (May). – С. 62–67.
30. Палац Потоцьких. URL: <https://images.app.goo.gl/zQiwBjKyrCQCbE8N9> (дата звернення 02.05.2025).

31. Паньків Н., Гуменяк В. Діджиталізація туристичних маршрутів в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку // Development of Service and Industry Management. 2024. № 1. С. 253–267. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(37\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(37)). (дата звернення 08.05.2025)
32. Паньків Н., Паздерська Л. Тенденції розвитку культурно-пізнавального туризму на Заході України в умовах російсько-української війни на прикладі ТО «Відвідай» // Development Service Industry Management. 2025. № 1. С. 291-306. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9\(40\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9(40)) (дата звернення 08.05.2025).
33. Паньків Н., Сагайдак В. Організація культурно-пізнавального туризму. Сучасний стан та тенденції розвитку в Україні // Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. – 2022. – № 310 (5(1)). – С. 58–71. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-10](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-10) (дата звернення 17.03.2025).
34. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. / за ред. проф. Ф. Д. Заставного. – К.: Знання, 2006. – 575 с.
35. Підгорецький замок. URL: <https://images.app.goo.gl/BStHadyYhKdqqSkZ9> (дата звернення 02.05.2025).
36. Підгорецький замок. URL: <https://funtime.com.ua/architecture/pdgoreckiyy> (дата звернення 11.05.2025).
37. Підставка Р. В. Історико-географічні аспекти дослідження об'єктів Національного заповідника «Замки Тернопілля»: Збаразький замок // Сіверщина в історії України: зб. наук. пр. – Київ – Глухів, 2010. – Вип. 3. – С. 11–14.
38. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 25 липня 2000 р. Відомості Верховної Ради. 2000. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text> (дата звернення 03.03.2025).
39. Раковецький замок. URL: <https://images.app.goo.gl/zqiMrPfk2hBLbYM9A> (дата звернення 02.05.2025).
40. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичого відродження: Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.

41. Старосільський замок. URL: <https://images.app.goo.gl/8o3SGwsC8wbk61YWA> (дата звернення 02.05.2025).
42. Стецишин А. І. Матеріали наук. конф. студентів «Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення» (м. Львів, 2 червня 2022 р.). Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2022. 443 с. С. 195–196.
43. Тернопільський замок. URL: <https://tobm.org.ua/ternopilskyj-zamok/> (Дата звернення 08.05.2025).
44. Туроператор «Відвідай». URL: <https://vidviday.ua/zolota-pidkova-lvivshchyny> (Дата звернення 08.05.2025).
45. Укрінформ. На Тернопільщині Збаразький замок зроблять більш інклюзивним. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-yakisne-zhyttia/3312048-na-ternopilsinizbarazkij-zamok-zroblat-bils-inkluzivnim.html?utm> (дата звернення 11.05.2025).
46. Устік Т. В. Формування маркетингової стратегії регіонального розвитку туризму // Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Т. 9. № 1. С. 372–376.
47. Чернелецький замок. URL: <https://images.app.goo.gl/U8pxqNUMo72xviCM8> (дата звернення 02.05.2025).
48. Чортківський замок. URL: <https://images.app.goo.gl/L5NmcbccYcpDw5SA> (дата звернення 02.05.2025).
49. Шпарага Т. І., Ломачук І. В. Замкові комплекси України як об'єкт туристичної діяльності // Географія та туризм. – 2010. – Вип. 9. – С. 38–43.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

1й день	<p>08:30 – Прибуття групи туристів до міста Збараж. Зустріч автобусом на вокзалі.</p> <p>09:00-10:30 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 1. Збаразький замок (експозиції, оборонні укріплення, підземелля). Парк та краєвиди з бастіону</i></p> <p>10:30 – переїзд до Чорткова (1 год 33 хв)</p> <p>12:00 – Прибуття до Чорткова</p> <p>12:10 – 12:40 – обід у музеї-ресторані “PAN CZARTKOWSKI”</p> <p>12:50-14:00 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 2. Чортківський замок, фото з панорамою на Серет</i></p> <p>14:00 – переїзд до Бучача</p> <p>14:47 – прибуття до Бучача.</p> <p>14:50-15:50 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 3. Огляд залишків Бучацького замку, прогулянка до ратуші з бароковою архітектурою</i></p> <p>16:00-16:20 – зупинка туристів у кав’ярні «Агнона»</p> <p>16:30 – розміщення у готелі «Мандри» у с. Підзамочок поблизу міста Бучач. Пізнє поселення узгоджене з адміністрацією. Проживання з вечора Дня 1 до ранку Дня 2.</p> <p>17:30 – вечеря у ресторані готелю</p> <p>18:30 – вільний час</p>
2й день	<p>08:00-08:30 – сніданок у готелі «Мандри», виселення</p> <p>08:30 – переїзд до селища Чернелиця</p> <p>10:00 – Прибуття до Чернелиць.</p> <p>10:10-11:40 Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 4. Екскурсія руїнами Чернелецького замку. Екскурсія до ренесансного костелу святого Антонія та церкви Різдва Богородиця</i></p> <p>11:40 – Переїзд до Раковецького замку (46 хв)</p> <p>12:26 – Прибуття до Раковецького замку</p> <p>12:30-14:00 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 5. Екскурсія до залишків вежі Раковецького замку. Пікнік для туристів та панорамні фото на фоні Дністеру.</i></p> <p>14:00 – Переїзд до Галича (1 год 28 хв)</p> <p>15:30-17:00 – Прибуття до Галича. Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 6. Екскурсія Галицьким замком. Прогулянка старовинним містом Галич</i></p> <p>17:30 – заселення у готелі «Вежа Галич» з видом на Галицький замок. Пізнє поселення узгоджене з адміністрацією. Проживання з вечора Дня 2 до ранку Дня 3.</p> <p>18:30 – вечеря у ресторані готелю</p> <p>19:00 – вільний час</p>
3й день	<p>08:00-08:30 – сніданок у готелі «Вежа Галич», виселення</p> <p>08:30 – Переїзд до Бережан (1 год)</p>

	<p>9:30 – прибуття до Бережан 9:40-11:00 - Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 7. Екскурсія Бережанським замком (родина Синявських), коротка прогулянка містом</i> 11:00 – Переїзд до міста Золочів (1 год 7 хв) 12:10 – прибуття до міста Золочів 12:20 – зупинка у кав'ярні «Чудовий ранок» 12:30-14:00 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 8. Огляд Золочівського замку: Великий та Китайський палаці, музей історії, зразки східної зброї</i> 14:00-14:30 – Обід для туристів у Кафе «Тераса» 14:30 – виїзд до селища Підгірці (16 хв) 14:46 – Прибуття до Підгірців 14:50-16:00 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 9. Огляд Підгорецького замку: екстер'єр, двір, палацово-парковий ансамбль. Вільний час для фото</i> 16:00 – виїзд до села Олесько 16:15 – прибуття до Олесько 16:15-17:15 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 10. Замок XIV ст., експозиції Львівської галереї мистецтв. Колекції портретів, скульптур, інтер'єрів</i> 17:15 – Виїзд до Львова (1 год 12 хв) 18:30 – Прибуття до Львова. Заселення у арт готель «Пальма». Пізніше поселення узгоджене з адміністрацією. Проживання з вечора Дня 3 до ранку Дня 4. 19:00 – вечеря та вільний час</p>
4й день	<p>08:00-08:30 – сніданок у готелі 08:40 – переїзд до с. Старе Село (38 хв) 9:20 – прибуття в Старе Село 9:25-11:00 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 11. Один з найбільших за площею замків Галичини</i> <i>Оборонні стіни XVI–XVII ст., бастіони. Історія замку як ключової ланки у системі оборони Львова. Вільний час для фото</i> 11:00 – повернення до Львова 11:40-12:00 – зупинка для туристів у кав'ярні 12:00-14:00 – початок екскурсії старовинним Львовом 14:00-15:00 – обід у тематичному ресторані «Криївка» 15:20-16:30 – Оглядова пішохідна екскурсія <i>Дестинацією 12. Палац Потоцьких</i> 16:30-17:30 – вільний час, купівля сувенірів 18:00 – повернення до готелю 18:30 – вечеря 19:30 – вільний час</p>
5й день	<p>08:00-08:30 – сніданок у ресторані готелю 09:00 – виселення з готелю, збір групи та трансфер до вокзалу</p>

Табл. Програма обслуговування туру

Дестинація	Опис дестинації	Фото
Дестинація 1	<p>Збараський замок (вул. Морозенка, 28) є потужною прикордонною фортифікаційною спорудою, вперше згаданою в польських хроніках у середині XV століття. У 1626–1631 роках кам'яний замок, зведений на пагорбі серед болотистої місцевості, був побудований князями Христофором та Юрієм Збараськими. Урядовою постановою територію Збараського замку оголошено Державним історико-архітектурним заповідником [40].</p>	 <p data-bbox="975 741 1382 779">Рис. 1. Збараський замок [19]</p>
Дестинація 2	<p>Чортківський замок – це кам'яна фортифікаційна споруда, зведена за ініціативи Станіслава Гольського. Завдяки своїй п'ятикутній формі замок отримав неофіційну назву «пентагон». До сьогодні збереглися фрагменти оборонних мурів, дві вежі та підвальні приміщення колишніх дворових будівель [40].</p>	 <p data-bbox="970 1294 1390 1332">Рис. 2. Чортківський замок [48]</p>
Дестинація 3	<p>Буцацький замок – колишня родова резиденція українського феодального роду Буцацьких, які згодом були полонізовані. Фортифікацію зведено на стрімкому скелястому мисі над річкою Стрипою (вул. Замкова), на місці стародавніх дерев'яних укріплень. Першу письмову згадку про замок датують 1379 роком. За даними археологічних досліджень, північна стіна, споруджена з червоного пісковика, належить до XIV століття [40].</p>	 <p data-bbox="986 1794 1369 1832">Рис. 3. Буцацький замок [7]</p>

<p>Дестинація 4</p>	<p>Чернелицький замок, збудований у XVII столітті бастионного типу, виконував оборонну функцію на східному рубежі Галичини, захищаючи край від турецьких набігів із Хотина. Він слугував найсхіднішим укріпленням Речі Посполитої на правому березі Дністра та займав площу близько 2,5 гектарів [40].</p>	 <p>Рис. 4. Чернелецький замок [47]</p>
<p>Дестинація 5</p>	<p>Раковецький замок розташований за 10 км на захід від Чернелиці, на стрімкому вигині каньйону Дністра. Архітектурні особливості споруди, подібні до вежі замку в місті Болеславець (Польща, XIV ст.), дозволяють датувати її виникнення періодом середньовіччя — приблизно XIV – початком XV століття [40].</p>	 <p>Рис. 5. Раковецький замок [39]</p>
<p>Дестинація 6</p>	<p>Галицький замок (XIV–XVII ст.) розташований на високому пагорбі над заплавами Дністра і є ключовою історичною пам'яткою сучасного Галича. Спорудження кам'яної фортеці датується 1367 роком і приписується бояринові Дмитру Дедьку, який обіймав посаду воєводи при князеві Любартові Гедиміновичу. Замок постав на місці давньоруського укріплення, що в часи середньовіччя захищало галицьку пристань і торговище – важливі об'єкти колишньої столиці Галицько-Волинського князівства [10].</p>	 <p>Рис. 6. Галицький замок [9]</p>

<p>Дестинація 7</p>	<p>Бережанський замок прославився на всю Європу: протягом двох століть фортифікація вважалася неприступною – жодне військо не змогло її здобути. Будівництво фортеці тривало у 1534–1554 роках під керівництвом Миколи Сенявського, який запросив для реалізації проєкту італійських інженерів. Замок звели на острові в руслі річки Золота Липа відповідно до актуальних на той час принципів європейського військового зодчества [40].</p>	
<p>Дестинація 8</p>	<p>Золочівський замок – зразок оборонної архітектури XVII століття, що належить до музейного фонду Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького. Споруджений за замовленням Якуба Собеського за участі невідомого італійського архітектора замок, зведено відповідно до неоголландської оборонної системи. Архітектурно він належить до типу «palazzo in fortezza», що означає «палац у фортеці» [40].</p>	
<p>Дестинація 9</p>	<p>Підгорецький замок – видатна пам'ятка архітектури пізнього ренесансу. Його спорудження тривало у 1635-1640 роках за ініціативою великого коронного гетьмана Станіслава Конєцпольського. Архітектурний проєкт розробив італійський зодчий Андреа дель Аква, а систему оборонних укріплень – французький інженер Гійом Левассер де Боплан. Центральним елементом ансамблю виступає триповерховий палац у межах</p>	

Рис. 7. Бережанський замок [6]

Рис. 8. Золочівський замок [21]

Рис. 9. Підгорецький замок [35]

	фортифікацій бастионного типу [40].	
Дестинація 10	Олеський замок – найстаріший з-поміж збережених фортифікаційних комплексів Львівської області. Його перша документальна згадка датується 1327 роком. Кам'яна споруда постала на місці колишнього дерев'яного давньоруського укріплення. Ініціатива спорудження належить одному з синів князя Юрія Львовича – ймовірно, Андрію або Леву [40].	
Дестинація 11	Мурований замок у Старому Селі було закладено у 1642 році князем Владиславом Домініком Заславським відповідно до принципів фортифікаційного мистецтва того часу. Перша документальна згадка про нього датується 1442 роком. Протягом XVI-XVII століть споруда неодноразово зазнавала руйнувань, зокрема під час походу війська Богдана Хмельницького у 1648 році, та підлягала численним перебудовам [40].	
Дестинація 12	Палац Потоцьких збудований у 1888 році за ініціативи графа Альфреда Потоцького, тодішнього намісника Галичини. Автором проєкту став французький архітектор Луї Доверньє, а завершальні архітектурні роботи у 1890 році виконав львівський зодчий Юліан Цибульський. У проєкті передбачено всі необхідні елементи для проведення світських заходів: широкі в'їзні ворота, закруглені парадні сходи, просторі зали та відкриті тераси [40].	

Рис. 10. Олеський замок [28]

Рис. 11. Старосільський замок [41]

Рис. 12. Палац Потоцьких [30]

Табл. Описи дестинацій

ДОДАТОК В

Тип екскурсії	Кількість об'єктів	Назви об'єктів	Вартість для 40 осіб
Екскурсія з гідом від замку	6	Збаразький замок, Галицький замок, Золочівський замок, Підгорецький замок, Олеський замок, Палац Потоцьких	7600 грн
Екскурсія з місцевими гідами + оренда аудіопідсилення	6	Чортківський замок, Бучацький замок, Чернелецький замок, Раковецький замок, Бережанський замок, Старосільський замок	8400 грн
Екскурсія «Старовинним Львовом»	1		1000 грн
РАЗОМ			17000 грн/425 грн за особу

Табл. Вартість запланованих екскурсій з гідом

ДОДАТОК Г

Стаття витрат	Сума, грн	Коментар
1. Транспортні витрати		
Оренда автобуса (600 км*47 грн/км)	28800	Вся поїздка
Подача автобуса	600 грн	Одноразовий платіж
День простою (вважається до 100 км на день) 2 дні*80 євро*43грн	6680	День 4 і 5
Разом за транспорт	35680 грн	
2. Проживання туристів		
1 ніч – готель «Мандри» зі сніданком	16500 грн	20 номерів
2 ніч – готель «Вежа Галич»	15000 грн	20 номерів
3 ніч – готель «Пальма»	28800 грн	1750*2*8 груп*5 осіб
Разом за проживання	59500	
3. Екскурсійне обслуговування		
Всі екскурсії (разом із гідами з аудіопідсиленням)	17000 грн	425 грн на особу
4. Страхування	4000 грн	100 грн на особу
5. Витрати на організацію (супровідник, організаційні витрати, податки)	7500 грн	
6. Прибуток турфірми (40%)	49472 грн	
ЗАГАЛЬНА ВАРТІСТЬ НЕТТО	123680 грн	
ЗАГАЛЬНА ВАРТІСТЬ БРУТТО	173152 грн	123680*1,4
ВАРТІСТЬ НА ОСОБУ	4328,80 грн ≈ 4330 грн за 5 днів за одну особу	

Табл. Кошторис авторського туру «Таємниці замків Галичини»